

De nabestaanden van de slachtoffers en de overlevenden van de schipbreuk van een onder de Panamese vlag varend schip kunnen bij de Italiaanse rechter een aansprakelijkheidsvordering instellen tegen de Italiaanse organisaties die dit schip hebben geclassificeerd en gecertificeerd

Deze organisaties kunnen zich slechts op immuniteit van rechtsmacht beroepen voor zover hun activiteiten een uiting waren van het openbaar gezag van de Panamese Staat

In het arrest Rina (C-641/18) van 7 mei 2020 heeft het Hof in de eerste plaats geoordeeld dat **een beroep tot schadevergoeding tegen privaatrechtelijke rechtspersonen die voor rekening en in opdracht van een derde staat classificatie- en certificeringsactiviteiten uitoefenen, onder het begrip „burgerlijke en handelszaken” in de zin van artikel 1, lid 1, van verordening nr. 44/2001¹ (hierna: „Brussel I-verordening”) en dus binnen de werkingssfeer van die verordening valt, omdat die activiteiten niet worden uitgeoefend krachtens bevoegdheden van openbaar gezag in de zin van het Unierecht.** In de tweede plaats heeft het Hof erop gewezen dat het internationaal gewoonterechtelijk beginsel van immuniteit van rechtsmacht zich er niet tegen verzet dat de aangezochte nationale rechter de rechtsbevoegdheid waarin voornoemde verordening voorziet, uitoefent in een geding betreffende een dergelijk beroep, wanneer die rechter vaststelt dat de betrokken entiteiten geen bevoegdheden van openbaar gezag hebben uitgeoefend in de zin van het internationaal recht.

In 2006 heeft het onder de vlag van de Republiek Panama varende schip Al Salam Boccaccio '98 schipbreuk geleden, waarbij meer dan 1 000 slachtoffers zijn gevallen. De nabestaanden van de slachtoffers en de overlevenden van de schipbreuk hebben bij de Tribunale di Genova (rechter in eerste aanleg Genua, Italië) een beroep ingesteld tegen de in Genua gevestigde vennootschappen die het gezonken schip hebben geclassificeerd en gecertificeerd, namelijk Rina SpA en Ente Registro Italiano Navale (hierna samen: „Rina”). De verzoekers vorderen vergoeding van de materiële en immateriële schade waarvoor Rina eventueel civielrechtelijk aansprakelijk is, en betogen dat de door Rina uitgevoerde classificatie en certificering aan de oorsprong liggen van de schipbreuk. Rina beroept zich op de onbevoegdheid van de aangezochte rechter op grond van het beginsel van immuniteit van rechtsmacht. De door haar ondernomen classificatie- en certificeringsactiviteiten zijn namelijk aan haar gedelegeerd door de Republiek Panama, waardoor in die activiteiten de soevereine prerogatieven van die staat tot uiting komen. De aangezochte rechter twijfelt of de Italiaanse gerechten bevoegd zijn en heeft daarom een prejudiciële vraag gesteld.

Het Hof heeft zich in de eerste plaats gebogen over de uitlegging van het begrip „burgerlijke en handelszaken” in de zin van artikel 1, lid 1, van de Brussel I-verordening in het licht van de door Rina voor rekening en in opdracht van de Republiek Panama uitgevoerde classificatie- en certificeringsactiviteiten, om vast te stellen of de Italiaanse gerechten krachtens artikel 2, lid 1, van deze verordening² bevoegd zijn. Het Hof heeft om te beginnen in herinnering gebracht dat,

¹ Verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (PB 2001, L 12, blz. 1). Deze bepaling bepaalt onder meer dat deze verordening wordt toegepast in burgerlijke en handelszaken.

² Krachtens deze bepaling worden zij die woonplaats hebben op het grondgebied van een lidstaat, ongeacht hun nationaliteit, opgeroepen voor de gerechten van die lidstaat.

ofschoon bepaalde geschillen tussen een overheidsinstantie en een particulier **binnen de werkingssfeer van de Brussel I-verordening kunnen vallen wanneer het beroep in rechte betrekking heeft op handelingen die niet krachtens openbaar gezag worden uitgevoerd (acta iure gestionis), dit anders is wanneer het overheidsorgaan handelt in de uitoefening van openbaar gezag (acta iure imperii).** In dit verband heeft het Hof opgemerkt dat het niet relevant is dat bepaalde activiteiten door een staat zijn gedelegeerd. Het enkele feit dat bepaalde bevoegdheden krachtens een overheidsbesluit zijn gedelegeerd, houdt immers niet in dat die bevoegdheden iure imperii worden uitgeoefend. Dit geldt ook voor het feit dat de betrokken handelingen zijn verricht voor rekening en in het belang van de Republiek Panama, aangezien de omstandigheid dat er voor rekening van de staat wordt gehandeld niet altijd betekent dat er openbaar gezag wordt uitgeoefend. Voorts volstaat het feit dat bepaalde activiteiten een openbaar doel dienen op zich niet om die activiteiten te kwalificeren als acta iure imperii. Het Hof heeft aldus benadrukt dat **het relevante criterium om vast te stellen of de handelingen in het hoofdgeding zijn verricht in de uitoefening van overheidsgezag, is of er gebruik is gemaakt van bevoegdheden die buiten het bestek vallen van de regels die gelden in de betrekkingen tussen particulieren.**

In dit verband heeft het Hof erop gewezen dat de door Rina verrichte classificatie- en certificeringshandelingen enkel bestonden in de vaststelling of het onderzochte schip voldeed aan de vereisten van de toepasselijke regelgeving en, zo ja, in de afgifte van de bijbehorende certificaten. De uitlegging en de keuze van de toepasselijke technische vereisten waren voorbehouden aan de autoriteiten van de Republiek Panama. Het onderzoek van het vaartuig door een classificatie- en certificeringsbureau kan er weliswaar in voorkomend geval toe leiden dat het certificaat van een schip wordt ingetrokken omdat dat schip niet aan die vereisten voldoet, maar een dergelijke intrekking vloeit niet voort uit de beslissingsbevoegdheid van die bureaus, die handelen in overeenstemming met een vooraf vastgesteld regelgevingskader. Dat een schip na intrekking van een certificaat niet meer mag varen, is het gevolg van de sanctie die door de wet wordt opgelegd. Dientengevolge is het Hof tot de slotsom gekomen dat, **onder voorbehoud van de door de verwijzende rechter te verrichten verificaties, de door Rina verrichte classificatie- en certificeringshandelingen niet kunnen worden geacht te zijn verricht in de uitoefening van bevoegdheden van openbaar gezag in de zin van het Unierecht.**

In de tweede plaats heeft het Hof onderzocht wat de mogelijke invloed is van de aan het internationaal gewoonterechtelijk beginsel van immuniteit van rechtsmacht ontleende exceptie op de toepasselijkheid van de Brussel I-verordening. Het Hof heeft erop gewezen dat het reeds heeft geoordeeld dat, bij de huidige stand van de internationale praktijk, **de immuniteit van rechtsmacht van staten geen absolute waarde heeft**, maar algemeen wordt erkend wanneer het geschil betrekking heeft op iure imperii verrichte soevereine handelingen. **Zij kan daarentegen uitgesloten zijn indien het beroep betrekking heeft op handelingen die niet onder de uitoefening van openbaar gezag vallen.** De immuniteit van rechtsmacht van privaatrechtelijke entiteiten zoals Rina wordt niet algemeen erkend voor werkzaamheden inzake de classificatie en de certificering van schepen, wanneer deze niet iure imperii zijn verricht in de zin van het internationaal recht. Het Hof is dan ook tot de slotsom gekomen dat voornoemd beginsel zich niet verzet tegen de toepassing van de Brussel I-verordening in een geding zoals het onderhavige, wanneer de aangezochte rechter vaststelt dat de betrokken classificatie- en certificeringsbureaus geen gebruik hebben gemaakt van bevoegdheden van openbaar gezag in de zin van het internationaal recht.

NOTA BENE: De prejudiciële verwijzing biedt de rechterlijke instanties van de lidstaten de mogelijkheid, in het kader van een bij hen aanhangig geding aan het Hof vragen te stellen over de uitlegging van het recht van de Unie of over de geldigheid van een handeling van de Unie. Het Hof beslecht het nationale geding niet. De nationale rechterlijke instantie dient het geding af te doen overeenkomstig de beslissing van het Hof. Deze beslissing bindt op dezelfde wijze de andere nationale rechterlijke instanties die kennis dienen te nemen van een soortgelijk probleem.

Voor de media bestemd niet-officieel stuk, dat het Hof van Justitie niet bindt.

De [volledige tekst](#) van het arrest is op de dag van de uitspraak te vinden op de website CURIA.

Contactpersoon voor de pers: Stefaan Van der Jeught ☎ (+352) 4303 2170